

ФІНАНСОВА ГНУЧКІСТЬ ЯК ФАКТОР ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

© 2017 ФЕОФАНОВА І. В., ФЕОФАНОВ Л. К.

УДК 658.14

Феофанова І. В., Феофанов Л. К. Фінансова гнучкість як фактор фінансової безпеки

Метою статті є дослідження підходів до оцінювання фінансової гнучкості та шляхів її підвищення як складової фінансової безпеки. Визначено зовнішні та внутрішні загрози для фінансової безпеки. Проаналізовано показники оцінювання фінансового стану підприємства, які розраховуються на основі величини власного капіталу. З'ясовано, що зростання власного капіталу має позитивний вплив на всі коефіцієнти, за виключенням коефіцієнта співвідношення необоротних активів і власних коштів. Запропоновано використовувати коефіцієнт співвідношення необоротних активів і власних коштів як індикатор достатності зростання власного капіталу. Розглянуто взаємозв'язок між коефіцієнтом маневреності власного оборотного капіталу та коефіцієнтом співвідношення необоротних і власних коштів. Установлено, що формування власних фінансових ресурсів є одним із основних шляхів підвищення фінансової гнучкості підприємств і організацій. Запропоновано ряд заходів, спрямованих на збільшення власного капіталу, визначено джерела власних коштів та фактори, що впливають на грошові потоки.

Ключові слова: фінансова гнучкість, загроза, коефіцієнт маневреності, власні оборотні кошти.

Табл.: 1. **Формул:** 8. **Бібл.:** 15.

Феофанова Ірина Василівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту, Запорізька державна інженерна академія (пр. Соборний, 226, Запоріжжя, 69006, Україна)

E-mail: feofanovaiv56@gmail.com

Феофанов Лев Костянтинівич – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і аудиту, Запорізька державна інженерна академія (пр. Соборний, 226, Запоріжжя, 69006, Україна)

E-mail: feofanovlk@gmail.com

УДК 658.14

Феофанова І. В., Феофанов Л. К. Финансовая гибкость как фактор финансовой безопасности

Целью статьи является исследование подходов к оцениванию финансовой гибкости и путей её повышения как составляющей финансовой безопасности. Определены внешние и внутренние угрозы для финансовой безопасности. Проанализированы показатели оценивания финансового состояния предприятия, которые рассчитываются на основе величины собственного капитала. Определено, что рост собственного капитала имеет положительное влияние на все коэффициенты, за исключением коэффициента соотношения необоротных активов и собственных средств. Предложено использовать коэффициент соотношения необоротных активов и собственных средств в качестве индикатора достаточности увеличения собственного капитала. Рассмотрена взаимосвязь между коэффициентом маневренности собственного оборотного капитала и коэффициентом соотношения необоротных активов и собственных средств. Установлено, что формирование собственных финансовых ресурсов является одним из основных путей повышения финансовой гибкости предприятий и организаций. Предложен ряд мер, направленных на увеличение собственного капитала, определены источники собственных средств и факторы, влияющие на денежные потоки.

Ключевые слова: финансовая гибкость, угроза, коэффициент маневренности, собственные оборотные средства.

Табл.: 1. **Формул:** 8. **Библ.:** 15.

Феофанова Ирина Васильевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета, анализа, налогообложения и аудита, Запорожская государственная инженерная академия (пр. Соборный, 226, Запорожье, 69006, Украина)

E-mail: feofanovaiv56@gmail.com

Феофанов Лев Константинович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры учета и аудита, Запорожская государственная инженерная академия (пр. Соборный, 226, Запорожье, 69006, Украина)

E-mail: feofanovlk@gmail.com

UDC 658.14

Feofanova I. V., Feofanov L. K. The Financial Flexibility as a Factor of Financial Security

The article is aimed at researching the approaches to assessing financial flexibility and the ways to improve it as a constituent part of financial security. Both the external and the internal threats to financial security have been defined. The indicators of assessment of the financial status of enterprise that are being calculated on the basis of value of equity were analyzed. It has been determined that the growth of equity has a positive impact on all coefficients, with the exception of the ratio of non-negotiable assets and the equity funds. It has been suggested that the ratio of non-negotiable assets to equity funds should be used as an indicator of the sufficiency of own capital gains. The relationship between the maneuverability coefficient of the own negotiable capital and the ratio of non-negotiable assets to the equity funds has been considered. It has been found that formation of the own financial resources is one of the main ways of increasing the financial flexibility of enterprises and organizations. A number of measures to increase equity have been proposed; the sources of the equity funds and the factors influencing the money flows have been defined.

Keywords: financial flexibility, threat, maneuverability coefficient, negotiable equity funds.

Tbl.: 1. **Formulae:** 8. **Bibl.:** 15.

Feofanova Iryna V. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Analysis, Audit and Taxation, Zaporizhzhia State Engineering Academy (226 Sobornyi Ave., Zaporizhzhia, 69006, Ukraine)

E-mail: feofanovaiv56@gmail.com

Feofanov Lev K. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting and Auditing, Zaporizhzhia State Engineering Academy (226 Sobornyi Ave., Zaporizhzhia, 69006, Ukraine)

E-mail: feofanovlk@gmail.com

Фінансово-господарча діяльність у кризових умовах транзитивної економіки набуває характеру ризикованої та потребує першорядного вирішення проблем невизначеності задля забезпечення фінансової безпеки підприємства. Найбільш вразливими в цьому плані є підприємства з довгим виробничим ци-

клом, що є притаманним для галузей будівництва, авіа- та суднобудівництва, харчової промисловості, а також проектним і дослідно-конструкторським організаціям. Нестабільна макроекономічна ситуація, відсутність мотивації до інвестицій та інновацій призводять до дефіциту замовлень. Нестача фінансових ресурсів є при-

чиною низької технічної оснащеності та дефіциту кваліфікованих кадрів, що, своєю чергою, гальмує розвиток підприємств. Тому забезпечення їх фінансової безпеки потребує формування власних фінансових ресурсів, наявність яких є обов'язковим компонентом фінансової стійкості та стабільності розвитку.

Хоча як самостійний об'єкт дослідження фінансова безпека підприємств розглядається відносно недовгий відрізок часу, вчені-економісти присвятили її вивченню значну кількість праць. До них належать роботи І. О. Бланка, Н. Д. Вагіної, О. В. Чеберяко, А. Б. Попова, С. М. Ілляшенка та інших. У цих працях розглядаються як теоретичні, так і практичні аспекти фінансової безпеки, розробляються методики оцінювання стану фінансової безпеки, її показники і способи їх розрахунку.

Дослідженню теоретичних аспектів фінансової безпеки присвячені праці І. О. Бланка, Н. Е. Бабічевої, М. П. Любушина, О. В. Чеберяко. У статті [1] проаналізовано основні підходи до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємств. Автори вказують на недостатньо повне вирішення проблем, що пов'язані з дослідженням рівня фінансової безпеки вітчизняних підприємств, і на те, що методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки не адаптовані до конкретних реалій підприємств і не враховують галузевих особливостей. На думку авторів, необхідно розробити інтегральний показник для оцінювання рівня фінансової безпеки.

У роботах [2; 3] розглянуто основні методологічні положення, методи та моделі, що використовуються при діагностиці фінансової стійкості організацій, проведено їх порівняння, визначено недоліки і переваги. У праці [3], зокрема, виділено такі проблеми дослідження фінансової стійкості: висновки обмежуються констатацією напряду зміни показників, використовується надлишкова кількість показників, багато з яких знаходяться у функціональній залежності.

Практичні задачі фінансової безпеки підприємств вирішуються в роботах Н. Д. Вагіної, А. Б. Попова, М. І. Глазунова. У статті [4] викладено індикаторний підхід до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. Сукупний показник, що пропонується, враховує п'ять основних характеристик фінансового стану, всього запропоновано 15 показників. У роботі [5] обґрунтована необхідність урахування галузевих особливостей фінансово-господарчої діяльності при оцінюванні фінансової стійкості підприємства, розроблено модель визначення типу фінансової стійкості для організацій з довгим технологічним циклом виготовлення продукції та зайнятих виконанням проектних і дослідно-конструкторських робіт. У модель включено складові запасів і витрат, а також джерела їх формування, що мають визначальну роль. М. І. Глазунов [6] пропонує при оцінюванні фінансової стійкості особливу увагу приділяти методам розрахунку власних оборотних коштів, які є одним з основних індикаторів фінансової стійкості. На його думку, вибір метода розрахунку, а значить, і обсяг власних оборотних коштів залежить від джерел їх формування.

Стратегічним питанням присвячені праці М. С. Свешнікової [7], В. В. Галушак [8], І. В. Демченка [9].

Таким чином, проведений аналіз дає змогу дійти висновку, що проблеми, пов'язані з вибором методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості з урахуванням галузевих особливостей підприємств, залишаються недостатньо дослідженими. Тому метою статті є дослідження підходів до оцінювання фінансової гнучкості та шляхів її підвищення як складової фінансової безпеки.

Категорія «фінансова безпека» має в науковій літературі досить широке тлумачення. І. О. Бланк визначає фінансову безпеку підприємства «як рівень його фінансового стану, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру» [10]. Фінансова безпека розглядається також як здатність підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію, відповідно до цілей корпоративної стратегії, в умовах невизначеного та конкурентного середовища [11].

Важливим аспектом для безперервної роботи в довгостроковому періоді є планування і прогнозування, що передбачає оцінювання викликів і загроз, з якими може стикнутися підприємство протягом періоду планування. Рівень фінансової безпеки підприємства буде залежати від того, наскільки ефективно його керівництво та менеджери здатні заздалегідь визначити можливі загрози та уникнути їх, нейтралізувати шкоду від їх впливу [4].

Загрози стабільності можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми. Серед *внутрішніх загроз* можна зазначити такі: низька кваліфікація менеджменту та робітників; низька якість продукції; погана матеріальне забезпечення основної діяльності; опортуністична поведінка співробітників; низька ліквідність активів; слабка платіжна дисципліна; порушення укладених договорів; погана організація облікової діяльності.

До *зовнішніх загроз* автор роботи [12] відносить: скупку акцій, боргів підприємств небажаними партнерами; наявність значних фінансових зобов'язань у підприємства (як дебіторської, так і кредиторської заборгованості); нерозвиненість ринків капіталу та їх інфраструктури; недостатньо розвинуту правову систему захисту прав інвесторів та виконання законодавства; кризу грошової та фінансово-кредитної систем; нестабільність економіки; недосконалість механізмів формування економічної політики держави.

Внутрішні загрози входять до сфери контролю підприємства, яке може і повинно їх уникати. Для відповіді на зовнішні загрози, які підприємство контролювати не може, потрібно вчасно їх визначати та швидко ліквідувати наслідки. Для вирішення цього завдання необхідні моніторинг зовнішнього середовища та прогнозування можливого розвитку подій.

Завдання прогнозування – визначити вплив зовнішніх факторів на результати фінансово-господарчої діяльності та показники фінансової стійкості, оцінити ступень ризикованості операцій та можливі збитки в разі втрати фінансової стійкості. Аналіз проводиться з

метою виявити можливість залучити додаткові фінансові ресурси для покриття витрат.

Можливість залучити в разі необхідності додаткові фінансові ресурси характеризує фінансову гнучкість підприємства, що в цілому показує здатність підприємства обертати свої активи в грошові кошти завдяки їх переміщенню або продажу, збільшувати власний капітал, а також змінити напрям діяльності. Серед можливих варіантів є оптимізація рівня і структури запасів, прискорення оборення дебіторської заборгованості, збільшення акціонерного капіталу.

Фінансова гнучкість підприємства може бути оцінена коефіцієнтом маневреності власного капіталу, який показує здатність підприємства підтримувати рівень власного оборотного капіталу та поповнювати його в разі необхідності за власний рахунок.

У літературі використовують такі методи розрахунку коефіцієнта маневреності, що показує частку власного капіталу, яка використовується для фінансування оборотних коштів підприємства, тобто знаходиться в обігу:

- ✦ коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів – розраховується як відношення власних оборотних коштів до власного капіталу;
- ✦ коефіцієнт маневреності власного капіталу – розраховується як відношення робочого капіталу до власного капіталу [13, с. 72].

Поняття «робочий капітал» має різні визначення в іноземній і вітчизняній літературі. Так, Л. А. Бернстайн визначає робочий капітал як перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями, однак зауважує, що бізнесмени часто під робочим капіталом розуміють лише поточні активи [14, с. 398], до яких належать грошові кошти, еквіваленти грошових коштів (тимчасові фінансові вкладення), дебіторська заборгованість і векселі до отримання, запаси, витрати майбутніх періодів.

О. Я. Базилінська визначає робочий капітал як частину оборотного капіталу, яка сформована на постійній основі, тобто за рахунок капіталізованих джерел, до яких належать як власний капітал, так і довгострокові зобов'язання [13, с. 65]. Таким чином, Л. А. Бернстайн, на відміну від О. Я. Базилінської, не вказує джерел фінансування оборотних активів, що входять до складу поточних. Отже, розрахунок коефіцієнта маневреності власного капіталу на основі робочого капіталу буде враховувати не лише власний капітал.

Ширше підійшов до проблеми М. І. Глазунов [6], запропонувавши сім алгоритмів розрахунку власних оборотних коштів залежно від способу використання залученого капіталу:

$$BOK = BK - (HA - \text{Довгострокові позики і кредити} - \text{Короткострокові позики і кредити}); \quad (1)$$

$$BK - (HA - \text{Довгострокові позики і кредити}); \quad (2)$$

$$BK - (HA - \text{Короткострокові позики і кредити}); \quad (3)$$

$$BK - HA; \quad (4)$$

$$BK - (HA - (\text{Довгострокові позики і кредити} - \text{Величина довгострокових позик і кредитів, спрямованих на фінансування оборотних активів})); \quad (5)$$

$$BK - (HA - (\text{Короткострокові позики і кредити} - \text{Величина короткострокових позик і кредитів, спрямованих на фінансування оборотних активів})); \quad (6)$$

$$BK - (HA - (\text{Довгострокові позики і кредити} - \text{Величина довгострокових позик і кредитів, спрямованих на фінансування оборотних активів} - \text{Короткострокові позики і кредити} - \text{Величина короткострокових позик і кредитів, спрямованих на фінансування оборотних активів})); \quad (7)$$

де BOK – власні оборотні кошти; BK – власний капітал; HA – необоротні активи.

Таким чином, можна отримати сім різних показників коефіцієнта маневреності залежно від обраного методу розрахунку власних оборотних коштів, з яких формула (2) відповідає методу розрахунку, наведеному в роботі [13, с. 72], формула (4) відповідає визначенню власних оборотних коштів як таких, що фінансуються лише за рахунок власного капіталу.

Для забезпечення фінансової гнучкості коефіцієнт маневреності має бути досить високим: фахівці рекомендують більше 40% власного капіталу спрямовувати в активи, що швидко реалізуються. За даними М. І. Глазунова [6], показник може варіюватися в межах 20–50% залежно від способу використання залученого капіталу.

Для оцінювання фінансового стану підприємства використовують чисельні показники, критерії яких мають загальновизнані значення, або ті, що можуть встановлювати самі підприємства, враховуючи галузеві особливості їх господарчої діяльності. Причому важливі складові різних коефіцієнтів можуть збігатися, тобто на коефіцієнти впливають ті самі фактори [13, с. 68].

У табл. 1 наведено коефіцієнти, для розрахунку яких використовується величина власного капіталу.

Проаналізувавши вплив зростання власного капіталу на коефіцієнти, вказані в табл. 1, можна зробити висновок, що таке зростання викликає позитивну динаміку всіх коефіцієнтів, за виключенням коефіцієнта співвідношення необоротних активів і власних коштів. Зміна цього коефіцієнта може виступати індикатором достатності зростання власного капіталу: власний капітал необхідно збільшувати, доки коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів не зменшиться до 0,5.

Коефіцієнти співвідношення необоротних активів і власних коштів пов'язані, тому що показують як власний капітал розподіляється між оборотними і необоротними активами:

$$K_{MBOK} = BOK / BK = (BK - HA) / BK = 1 - HA / BK = 1 - K_{HVK}, \quad (8)$$

де K_{MBOK} – коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу; BOK – власний оборотний капітал; BK – власний капітал; HA – необоротні активи; K_{HVK} – коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів.

Отже, коефіцієнт маневреності не може бути більше 0,5, тобто не більше 50% власного капіталу може використовуватися для фінансування оборотних коштів. Якщо підприємству потрібен більший обсяг оборотного капіталу, він формується за рахунок позичкових коштів.

Показники оцінювання фінансового стану підприємства

Назва	Розрахунок	Оптимальне значення	Зміна внаслідок збільшення власного капіталу
Коефіцієнт автономії	Відношення власного капіталу до сукупних активів	> 0,5	Зростає
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Відношення власних оборотних активів до власного капіталу	> 0,4	Зростає
Коефіцієнт фінансової стійкості	Відношення власного капіталу до залученого капіталу	> 1,0	Зростає
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	Відношення власних оборотних активів до оборотних активів	> 0,1	Зростає
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних коштів	Відношення необоротних активів до власного капіталу	> 0,5	Зменшується
Коефіцієнт фінансової залежності	Відношення власного капіталу до сукупних пасивів	< 2,0	Зменшується
Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталів	Показник обернений до коефіцієнта фінансової стійкості	< 0,5	Зменшується
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (фінансова рентабельність)	Характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в дане підприємство	Позитивна динаміка в порівнянні з попереднім періодом	Зменшується

Особливістю підприємств з довгим технологічним циклом є значний часовий розрив між рухом грошових коштів, виконанням робіт і реалізацією продукції з формуванням кінцевих результатів [5]. За таких умов підприємство потребує великого обсягу оборотних коштів, за рахунок яких виплачується заробітна плата, податки, проценти по кредитах, інші обов'язкові платежі. Оскільки підприємству з довгим виробничим циклом важко залучати кошти із зовнішніх джерел (основними залученими коштами є авансові платежі замовників), для підтримки фінансової безпеки на належному рівні менеджерам необхідно формувати резерви. Однак для того, щоб підприємство було здатне адекватно відповісти на загрози, значення має не лише обсяг власних коштів, а і ліквідність активів, у які ці кошти спрямовані, тому резерви слід розміщувати в активи, які можуть бути швидко і без ризику фінансових втрат реалізовані, наприклад еквіваленти грошових коштів, цінні папери першокласних позичальників тощо.

Джерелами власних коштів підприємств є прибуток, амортизаційні відрахування, внески акціонерів, інші додаткові надходження, наприклад бюджетні асигнування. До факторів, що впливають на ці грошові потоки, належать: тривалість фінансового циклу, амортизаційна політика підприємства, система розрахунків з постачальниками і замовниками, що прийнята на підприємстві, система оподаткування, кон'юнктура товарних і фінансових ринків та інші [15].

Таким чином, для збільшення фінансової гнучкості підприємству необхідно провести ряд заходів, спрямованих на збільшення власного капіталу:

- ✦ переглянути амортизаційну політику;
- ✦ оптимізувати рівень і структуру запасів;
- ✦ зменшити короткострокову кредиторську заборгованість;

- ✦ прискорити оборонення дебіторської заборгованості;
- ✦ сформувати резерви;
- ✦ збільшити акціонерний капітал.

Зростання власного капіталу може призвести до зменшення коефіцієнта рентабельності власного капіталу (див. табл. 1), який представляє значний інтерес для власників підприємства, тому що його рівень показує верхню межу дивідендних виплат. Зменшення рентабельності власного капіталу зменшує інвестиційну привабливість підприємства і може стати аргументом проти збільшення власного капіталу. Однак для інвесторів важливим є не лише розмір дивідендів, які виплачує певне підприємство, а і можливість продати свою частку в підприємстві за більш високу ціну, що, своєю чергою, залежить не лише від рівня прибутковості вкладених у підприємство коштів, але і від фінансової безпеки бізнесу, стійкого розвитку підприємства в довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Таким чином, фінансова гнучкість є умовою фінансової безпеки підприємств. Підходи до оцінювання фінансової гнучкості ґрунтуються на розрахунку власних оборотних коштів, що є індикатором фінансової стійкості. Методи розрахунку можуть різнитися залежно від напрямку фінансування та галузевих особливостей підприємств. Формування власних фінансових ресурсів є одним із основних шляхів підвищення фінансової гнучкості підприємств і організацій. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Чеберяко О. В., Кривовяз М. А. Ключові підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2016. № 5. С. 128–133.

2. Бабичева Н.Э. Методологические положения анализа финансового состояния организаций на основе ресурсного подхода. *Экономический анализ: теория и практика*. 2011. № 44. С. 29–35.

3. Любушин Н. П., Бабичева Н. Э., Галушкина А. И., Козлова Л. В. Анализ методов и моделей оценки финансовой устойчивости организаций. *Экономический анализ: теория и практика*. 2010. № 1. С. 3–11.

4. Вагина Н. Д. Финансовая безопасность предприятия: практические аспекты. *Экономика и социум*. 2016. № 12. С. 411–423.

5. Попов А. Б. Финансовая устойчивость организаций оборонно-промышленного комплекса с длительным производственным циклом. *Экономический анализ: теория и практика*. 2015. № 7. С. 9–19.

6. Глазунов М. И. Оценка финансовой устойчивости коммерческой организации на основе данных бухгалтерского баланса. *Экономический анализ: теория и практика*. 2009. № 21. С. 58–65.

7. Свешнікова М. С. Стратегія управління фінансової стійкістю підприємства. *Фінанси України*. 2008. № 11. С. 148–152.

8. Галушак В. В. Фінансова стійкість та фінансова стратегія підприємства як ефективне формування і використання фінансових ресурсів. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. № 4. С. 810–813.

9. Демченко І. В. Стратегічне управління фінансовою безпекою суб'єкта господарювання. *Фінанси, банки, інвестиції*. 2010. № 2. С. 43–46.

10. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия: монография. 2-е изд., стер. Киев: Эльга; SmartBook, 2009. 776 с.

11. Гуква А. В., Аникина И. Д. Роль финансовой безопасности предприятия в системе его экономической безопасности. *Образование и общество*. 2006. № 3. С. 98–102.

12. Киров А. В. Финансовая безопасность как условие финансовой устойчивости. *Финансовый вестник: финансы, налоги, страхование, бухгалтерский учет*. 2010. № 6. С. 23–27.

13. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2009. 328 с.

14. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация/пер. с англ. М.: Финансы и статистика, 2003. 624 с.

15. Куликов Л. А. Анализ финансовых потоков предприятий черной металлургии. *Экономический анализ: теория и практика*. 2010. № 17. С. 29–38.

REFERENCES

Babicheva, N. Ye. "Metodologicheskiye polozheniya analiza finansovogo sostoyaniya organizatsiy na osnove resursnogo podkhoda" [Methodological principles of analysis of the financial condition of organizations on the basis of the resource approach]. *Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika*, no. 44 (2011): 29-35.

Blank, I. A. *Upravlenie finansovoy bezopasnostiu predpriiatiia* [Administration of financial security of the enterprise]. Kyiv: Elga; SmartBook, 2009.

Bazylinska, O. Ya. *Finansovyi analiz: teoriia ta praktyka* [Financial analysis: theory and practice]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2009.

Bernstain, L. A. *Analiz finansovoy otchetnosti: teoriya, praktika i interpretatsiya* [Financial statement analysis: theory, practice and interpretation]. Moscow: Finansy i statistika, 2003.

Cheberiaiko, O. V., and Kryvoviaz, M. A. "Kliuchovi pidkhody do otsinky rivnia finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Key approaches to assessing the level of financial security]. *Biznes Inform*, no. 5 (2016): 128-133.

Demchenko, I. V. "Stratehichne upravlinnia finansovoiu bezpekoiu subiekta hospodariuvannia" [Strategic management of financial security of business entity]. *Finansy, banky, investytsii*, no. 2 (2010): 43-46.

Glazunov, M. I. "Otsenka finansovoy ustoychivosti kommercheskoy organizatsii na osnove dannykh bukhgalterskogo balansa" [Assessment of financial stability of commercial organization based on data of accounting balance]. *Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika*, no. 21 (2009): 58-65.

Gukova, A. V., and Anikina, I. D. "Rol finansovoy bezopasnosti predpriyatiya v sisteme yego ekonomicheskoy bezopasnosti" [The role of financial security of enterprise in the system of their economic security]. *Obrazovaniye i obshchestvo*, no. 3 (2006): 98-102.

Halushchak, V. V. "Finansova stiiikist ta finansova stratehiia pidpriemstva yak efektyvne formuvannia i vykorystannia finansovoykh resursiv" [Financial sustainability and financial strategy of the enterprise as an effective formation and use of financial resources]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 4 (2015): 810-813.

Kirov, A. V. "Finansovaya bezopasnost kak usloviye finansovoy ustoychivosti" [Financial security as a condition of financial stability]. *Finansovyy vestnik: finansy, nalogi, strakhovaniye, bukhgalterskiy uchet*, no. 6 (2010): 23-27.

Kulikov, L. A. "Analiz finansovoykh potokov predpriyatii chernoy metallurgii" [Analysis of financial flows of enterprises of ferrous metallurgy]. *Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika*, no. 17 (2010): 29-38.

Lyubushin, N. P. et al. "Analiz metodov i modeley otsenki finansovoy ustoychivosti organizatsiy" [Analysis of methods and models for assessing financial stability of organizations]. *Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika*, no. 1 (2010): 3-11.

Popov, A. B. "Finansovaya ustoychivost organizatsiy oboronno-promyshlennogo kompleksa s dlitelnyim proizvodstvennym tsiklom" [The financial stability of the organizations of the military-industrial complex with a long production cycle]. *Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika*, no. 7 (2015): 9-19.

Svieshnikova, M. S. "Stratehiia upravlinnia finansovoi stiiikistiu pidpriemstva" [Management strategy financial sustainability of the enterprise]. *Finansy Ukrainy*, no. 11 (2008): 148-152.

Vagina, N. D. "Finansovaya bezopasnost predpriyatiya: prakticheskiye aspekty" [Financial security of the enterprise: practical aspects]. *Ekonomika i sotsium*, no. 12 (2016): 411-423.